

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 27 februari 2020

betreft BNC-fiche en kabinetsappreciatie inzake de Europese Green Deal

ons kenmerk 166257.01u

Geachte heer Wiebes,

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van het BNC-fiche inzake de Europese Green Deal van 31 januari 2020¹ en de kabinetsappreciatie over de Green Deal die u op 5 februari 2020² naar de Kamer heeft gestuurd. De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **PvdA** gezamenlijk, de **PVV** en de **Partij voor de Dieren** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA

Met betrekking tot het ophogen van de klimaatambities verwijst u naar de staande kabinetsambitie om het EU-doel te verhogen naar 55% in 2030 en naar het akkoord in december 2019 van de Europese Raad omtrent het doel van een klimaatneutrale Unie in 2050.³ Kunt u aangeven hoe deze doelen voor 2030 en 2050 zich verhouden tot de ambitie van het akkoord van Parijs om bij voorkeur de mondiale temperatuurstijging te beperken tot 1.5°C? Zijn deze doelen daarmee in overeenstemming en zo ja, waarom? Kunt u voorts aangeven wat exact in deze stukken naar uw opvatting met 'klimaatneutraliteit' wordt bedoeld en welke mogelijke (toe)rekenregels daarbij wel of niet van toepassing zijn, zo vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA.

Vervolgens stelt u dat afronding van de besluitvorming over een hogere EU ambitie in 2030 voorafgaand aan de COP26 in Glasgow ambitieus is en dat dit voor alle lidstaten een extra opgave zal betekenen.⁴ Wat bedoelt u hiermee en wat betekent dit voor Nederland?

De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA vragen voorts of u in aanvulling op de nationale en Europese doelen voor emissiereducties op eigen grondgebied, mogelijkheden ziet voor specifieke doelstellingen voor het terugbrengen van de internationale carbon footprint van Europese importen, die niet alleen beperkt zijn tot grondstoffen.

¹ Kamerstukken I, 2019-2020, 35377, A.

² Kamerstukken I, 2019-2020, 35377, B.

³ Idem, blz. 2.

⁴ Ibidem.

datum 27 februari 2020

ons kenmerk 166257.01u

blad 2

Het parlement heeft het wetsvoorstel voor Verbod op kolen bij elektriciteitsproductie aanvaard. Wat weerhoudt u ervan om een dergelijke uitfasering van kolen, dan wel van alle fossiele brandstoffen ook in Europees verband te bepleiten? Zo ook vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA naar mogelijkheden om scherpere afspraken te maken over het uitfaseren van (impliciete) fossiele subsidies. Waarom is dat geen onderdeel van de Green Deal en de kabinetsappreciatie?

In het BNC-fiche wordt aangegeven dat het kabinet terughoudend staat tegenover het voorstel van de Europese Commissie voor uitbreiding van het ETS naar gebouwde omgeving en wegtransport, onder andere vanwege een te lage prijselasticiteit. De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA vragen hier om nadere toelichting, aangezien het beginsel 'de vervuiler betaalt' met uitbreiding gediend zou kunnen zijn. Deze leden hadden de indruk dat een te lage prijselasticiteit niet als ontbindende voorwaarde aan toepassing van dit beginsel is verbonden.

Tot hun genoegen lezen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA in het BNC-fiche dat de regering 'positief nieuwsgierig' is ten aanzien van nadere voorstellen voor een Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). Daaraan wordt evenwel een aantal stevige voorwaarden verbonden die verschillend kunnen worden geduid.⁵ Deze leden vragen u of u hier werkelijk enthousiast over bent. Graag zagen zij op dit punt meer tekst en uitleg, temeer daar een CBAM een grote kans biedt voor versnelling van verduurzaming van met name de industrie binnen de unie. Ziet u dat ook? Wat betreft WTO-conformiteit: is de klimaaturgentie reden voor u om 'positief nieuwsgierig' tegenover het omgekeerde standpunt te staan (de WTO spelregels dienen maximaal bij te dragen aan het realiseren van de klimaatopgave)?

Wat betreft het klimaatpact zoals de Europese Commissie dat voorstelt: kunt u aangeven welke stakeholders naar uw oordeel bij voorrang dienen te worden betrokken bij een dergelijk pact? Deelt de regering de opvatting van de Europese Commissie dat de klimaatopgave niet alleen een technische en economische is, maar evenzeer een sociale wat betreft draagvlak en lastenverdeling over burgers en hoe worden deze in de stakeholdersaanpak meegenomen? En worden de Europese budgetten mede meer hierop worden gericht?

Wat betreft de afbouw van gratis ETS-rechten voor de luchtvaart wordt in het BNC-fiche gesteld dat deze afbouw bij voorkeur onderdeel moet uitmaken van de algehele evaluatie van ETS-luchtvaart.⁶ Koerst de regering hiermee op uitstel van onvermijdelijke beëindiging van de gratis uitgifte van rechten? Zo nee, hoe moet deze passage begrepen worden?

In het BNC-fiche stelt de regering dat de van boer tot bord-strategie in de Green Deal raakvlakken vertoont met de kabinetsvisie op kringlooplandbouw.⁷ De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA vragen naar de tastbare consequenties hiervan voor het aankomend GLB. Daarnaast vragen deze leden nadere toelichting op de passage waarin de regering het vergroten van areaal beschermd gebied op land niet als de meest effectieve oplossing ziet.⁸

⁵ *Kamerstukken I*, 2019-2020, 35377, A, blz.3.

⁶ *Idem*, blz. 7.

⁷ *Idem*, blz. 10.

⁸ *Ibidem*.

datum 27 februari 2020

ons kenmerk 166257.01u

blad 3

Ten slotte vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA of u niet meer ambitie had mogen tonen met betrekking tot omarming van het 'do no harm'- principe zoals verwoord in de Green Deal. Zou het niet logischer zijn - gelet op de grote urgentie van de klimaatopgave om het principe van positieve impact – als beginsel van beleidscoherentie te omarmen? Is dat een stellingname die u zou willen overwegen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie lezen in het BNC-fiche inzake de Europese Green Deal dat de Richtlijn energiebelastingen aangepast zal worden om milieukwesties voorop te stellen, inclusief het voorstel om hiervoor op basis van gekwalificeerde meerderheid (QMV) te besluiten.⁹ Heeft u het voornemen om in deze het Nederlands vetorecht in te ruilen voor het besluiten op basis gekwalificeerde meerderheid?

In het BNC-fiche wordt verder aangegeven dat de Europese Green Deal overwegend positief ontvangen is door lidstaten. Daags na de publicatie stemde de Europese Raad in met het doel van een klimaatneutrale Unie in 2050 waarbij één lidstaat extra tijd krijgt om zich aan dit doel te committeren.¹⁰ Welke lidstaat betreft dat? Vanwaar de terughoudendheid van deze lidstaat, zo vragen de leden van de PVV-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

Met de Europese Green Deal biedt de Europese Commissie antwoord "op de mondiale uitdagingen op het gebied van klimaatverandering en de achteruitgang van natuur en biodiversiteit", zo lezen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren in het door de minister van Buitenlandse Zaken aangeboden BNC-fiche. Uit het BNC-fiche blijkt een positieve grondhouding van het kabinet ten opzichte van de Green Deal, maar die grondhouding is met veel mitsen en maren omgeven.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vinden de aangekondigde maatregelen in de Green Deal onvoldoende. De Europese Commissie toont nog steeds geen commitment om het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid grondig te hervormen, terwijl de veehouderij een van de grootste veroorzakers van klimaatverandering is en de landbouw zelfs de belangrijkste oorzaak van biodiversiteitsverlies. Toch gaat er de komende zeven jaar waarschijnlijk 365 miljard euro subsidie naar deze sector. Ook over de klimaatambities en het sluiten van vrijhandelsverdragen hebben de leden van de Partij voor de Dieren-fractie grote bezwaren. Dit, in combinatie met het BNC-fiche waarin de regering een reactie geeft op de Green Deal, brengt deze leden tot de volgende vragen.

In het BNC-fiche lezen zij dat de regering de Green Deal steunt, maar alleen als de benodigde beleidsmaatregelen proportioneel, uitvoerbaar en kosteneffectief zijn. Ook moet er draagvlak zijn voor de maatregelen onder burgers, overheden en marktpartijen.¹¹ Hiermee wordt volgens de leden van de Partij voor de Dieren-fractie geen uiting gegeven aan de klimaatcrisis, die urgentie en daadkracht vereist. Bedoelt de regering met deze uitspraken te zeggen dat bij gebrek aan draagvlak geen steun en uitvoering zal worden gegeven aan duurzaam Europees beleid? En betekent dit dat de kosten die gemoeid zullen gaan met het bereiken van duurzaam beleid op korte termijn lager

⁹ Idem, blz. 3.

¹⁰ Idem, blz. 12.

¹¹ Idem, blz. 6.

datum 27 februari 2020

ons kenmerk 166257.01u

blad 4

moeten zijn dan de baten die dat beleid oplevert op lange termijn om desastreuze gevolgen te voorkomen?

Nederlandse energie is het minst duurzaam van de Europese Unie. In 2018 kwam 7,4 procent van de gebruikte energie uit hernieuwbare bronnen. Dat is 6,6 procentpunten lager dan de 14 procent waar Nederland dit jaar van de Europese Unie aan moet voldoen. Een groot deel van die 'hernieuwbare' bronnen bestaat uit biomassa. De Europese Unie beschouwt biomassa als een duurzame energiebron. Voor de leden van de Partij voor de Dieren-fractie is het verstoken van hout geen oplossing voor het energievraagstuk, omdat dat niet duurzaam is. Voor het stoken van hout is massale boskap en vervuilend transport nodig en door de stook komen er fijnstof en andere ongezonde stoffen in de lucht. Toch krijgen kolencentrales van de overheid 11,4 miljard euro subsidie om over te stappen naar 100% biomassa en ook het stoken van houtpellets door burgers wordt gesubsidieerd. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen dat het stoken van hout niet als duurzaam wordt bestempeld en niet langer wordt gesubsidieerd. Gaat u zich ervoor inzetten om biomassa buiten het duurzaamheidskader te laten vallen? En hoe gaat u ervoor zorgen dat Nederland zijn positie als hekkensluiter op het gebied van herbruikbare energiebronnen in de EU verbetert?¹²

De Green Deal rept met geen woord over het schrappen van de Europese landbouwsubsidies die haaks staat op alle maatregelen die in diezelfde Green Deal worden aangekondigd. Van 2021 tot 2027 voorziet de EU 365 miljard subsidie aan megastallen die leiden tot natuurverlies, vervuiling van grondwater, vermindering van biodiversiteit en onnoemelijk dierenleed. EU-commissaris Timmermans heeft naar aanleiding van een vraag van EP-lid Anja Hazekamp (PvdD) al aangegeven dat hij "eigenlijk niet" van plan is om deze subsidies te stoppen.¹³ Ook het blijven promoten van de verkoop en consumptie van vlees via Nederlandse spotjes als "kip, het meest veelzijdige stukje vlees" staat in schril contrast met de plannen van de Europese Commissie en "het groenste kabinet ooit" om boeren te helpen om te schakelen naar kringlooplandbouw. Gaat u het gesprek met de Europese Commissie aan om te stoppen met landbouwsubsidies en dat geld te steken in beleid dat past binnen de grenzen van de draagkracht van de aarde en die niet te koste gaat van dieren, natuur en klimaat?

De regering steunt het voornemen van de Europese Commissie om meer in te zetten op trein- en schoner binnenvaartvervoer, maar betreurt het dat er in de Green Deal geen aandacht is voor disruptieve innovatie in de luchtvaart, zoals elektrisch vliegen.¹⁴ Gaat u in Brussel alsnog aandacht vragen voor deze broodnodige technische innovaties? En hoe verhoudt zich de steun voor duurzame mobiliteit tot de plannen om Lelystad Airport te openen en Schiphol te laten groeien tot 540.000 vluchten per jaar? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie pleiten voor krimp van de luchtvaart om de klimaatdoelen van Parijs te halen en de overlast voor omwonenden en dieren rondom de luchthavens te stoppen.

¹² Eurostat, 'Share of renewable energy in the EU up to 18.0% Twelve Member States have reached a share equal to or above their 2020 target', 23 January 2020, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10335438/8-23012020-AP-EN.pdf/292cf2e5-8870-4525-7ad7-188864ba0c29>.

¹³ 'Bijdrage hoorzitting Frans Timmermans, Executive Vice President-designate, European Green Deal' <https://europa.partijvoordedieren.nl/bijdragen/bijdrage-hoorzitting-frans-timmermans-executive-vice-president-designate-european-green-deal>.

¹⁴ *Kamerstukken I*, 2019-2020, 35377, A, blz.9.

datum 27 februari 2020

ons kenmerk 166257.01u

blad 5

Op pagina 11 van het BNC-fiche staat dat de regering het *'do no harm'*-principe steunt, waarmee wordt geborgd dat Europees beleid niet schadelijk mag zijn voor een duurzame toekomst. Ook moet bij het beleid rekening worden gehouden met klimaat, milieu en mensenrechten. Toch steunt deze regering de EU-handelsdeal met Mercosur. Beide zijn naar de mening van de fractieleden van de Partij voor de Dieren onverenigbaar. Waar trekt u de grens als het gaat om het sluiten van handelsdeals met regeringsleiders die zich niets aantrekken van mensenrechten, van klimaat en van noodzaak om onze bossen te beschermen?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag 26 maart 2020.

Hoogachtend,

mr. N.J.J. van Kesteren

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit